

Anvendelse af interviews som instrument i trafikplanlægning

Projektleder Niels Melchior Jensen, COWI

Indledning

COWI har anvendt interviews i forbindelse med mange forskelligartede undersøgelser, primært inden for social- og arbejdsmarkedssektorerne, hvor interviews dels er anvendt i forbindelse med organisationsudvikling og dels i forbindelse med holdningsafklaring. På det seneste har vi også anvendt interviews i forbindelse med et par planlægningsopgaver inden for trafik.

De to projekter, der vil blive omtalt, anvender interviews på hver sin måde. I det ene projekt bruges fokusgruppeinterviews, hvor udvalgte personer fra en bred personkreds interviewes samlet. Det andet projekt var en rundbordsdiskussion, hvor nøglepersoner af betydning for sagen blev samlet.

Metode

Fokusgruppeinterview

Fokusgruppeinterview er et samlet interview af 6-10 personer, der er udvalgt efter nogle forud fastsatte kriterier. Interviewet former sig som en dialog på baggrund af et oplæg fra interviewererne. Der deltager altid 2 interviewere.

Fokusgruppeinterviews kan anvendes som alternativ eller supplement til de traditionelle måder at involvere medarbejdere og borgere i processerne på. Interviews er især nyttige i situationer, hvor man ønsker et indblik i, hvordan respondenternes holdninger og erfaringer er. Derudover er interviews en relativt billig måde at indsamle udsagn fra forskellige respondenter på.

I et fokusgruppeinterview udvælger man en række personer, der i løbet af et par timer diskuterer emnet. Ved fokusgruppeinterviews reagerer respondenterne på hinandens fortællinger og holdninger. Derfor kan man undgå noget af den bias, der kan opstå, når der i stedet er tale om en samtale mellem en respondent og en interviewer.

Hver fokusgruppe bør bestå af 6-10 respondenter. De udvælges bredt blandt borgerne eller medarbejderne i forhold til, hvilken form for analyse, det drejer sig om. Respondenterne skal udvælges, så de alle har noget at bidrage med i fht. den problemstilling, man ønsker at få belyst.

Fokusgrupperne kan sammensættes på forskellige måde, alt efter hvad man ønsker at få belyst.

- Man kan vælge at sammensætte grupperne, så de er så homogene som muligt i forhold til baggrundsfaktorer.
- Man kan holde nogle faktorer konstante, såsom køn, alder, beskæftigelse.
- Grupperne kan også sammensættes, så der er en stor variation mellem respondenterne, for på den måde at få et bredt billede. Man skal dog være opmærksom på, at respondenterne ikke skal være så forskellige, at de ikke kan forholde sig til de hinandens erfaringer og holdninger.
- Omvendt kan gruppen bestå af respondenter, som er relativt enige.

- Ønsker man at få belyst en konflikt, kan man med fordel sammensætte nogle af fokusgrupperne, så der er "modstandere" repræsenteret.

Der er således mange muligheder, men gruppernes sammensætning er vigtig, og derfor skal man være bevidst om, hvad man ønsker at få ud af interviewene, og lade det afspejle i grupperne.

Rundbordsdiskussion

I en rundbordsdiskussion samler man de primære interesser omkring en given problemstilling og lader dem drøfte problemstillingen og afprøve hinandens meninger og holdninger. Målet er, at få alle synspunkter belyst og afvejet, mens det ikke er målet nødvendigvis at nå frem til enighed.

Diskussionsdeltagerne skal udvælges, så alle, der er vigtige i forhold til beslutningsprocessen og i forhold til at få løsningen til at fungere, er deltagere.

Det empiriske grundlag

Fokusgruppeinterview

Det interview, der omtales her, gennemførtes som et led i udarbejdelsen af den nye kollektive trafikplan for Aalborg, hvor der blev gennemført to interviews med i alt 13 medarbejdere fra på Sonofon. De var udvalgt så de repræsenterede både bilister, cyklister og busbrugere.

Formålet var at få generel viden om "almindelige" borgeres holdninger til den kollektive trafik. Dette skete naturligvis med udgangspunkt i deltagerens personlige erfaringer og holdninger, hvor interviewerens rolle er at sørge for, at en række centrale problemstillinger drøftes bredt. Man startede med en generel runde, hvor de enkelte deltagere bredt gav udtryk for sin mening om den kollektive trafik. Derefter blev der kørt en række runder med hver sin hovedoverskrift - fx ruter og køreplaner, busser, stoppesteder, takster og information. Intervieweren skal sørge for, at alle kommer til orde i hver runde. Hvert interview varede omkring 2 timer.

Rundbordsdiskussion

Rundbordsdiskussionen blev anvendt til at belyse mulighederne for at ændre den trafikale status af Himmerlandsgade i Aars.

Himmerlandsgade er strøggaden i Aars, men er samtidig gennemkørselsgade for trafikken gennem byen. Der køres ofte for stærkt gennem gaden, der også er skolevej, idet Aars skole ligger umiddelbart ved gaden. Gaden blev ombygget til en skiltet 30 km/t gade for nogle år siden. Der er imidlertid ikke fysiske forhindringer, der medvirker til nedsættelse af hastigheden, og konsekvensen er, at der køres for stærkt i gennem gaden. Problemet - som man ønskede diskuteret - var, om der kan gennemføres fysiske hastighedsdæmpende foranstaltninger, og hvilke konsekvenser dette har.

I diskussionen deltog repræsentanter for politiet, handelsstanden, folkeskolen, gymnasiet, erhvervsskolerne, ældrerådet, NT og teknisk forvaltning.

Resultater

Gennem fokusgruppeinterviewene blev en række antagelser omkring synet på den kollektive trafik bekræftet. Det var således klart, at rejsetiden og komforten er meget centrale for om folk vælger kollektiv trafik, men der kom også forhold frem, som ikke har været i fokus hos planlæggerne. Som et enkelt eksempel skal nævnes, at ubehaget ved at få andre mennesker ind i sin nærzone - hvilket sker, når busserne er overfyldte - er en vigtig faktor i forhold til, at nogle fravælger den kollektive trafik. Det var også ret tydeligt, at småbørnsfamilier ikke ser den kollektive trafik som et anvendeligt alternativ.

Der blev udfærdiget referater af de to interviews, hvor det på forhånd var aftalt, at alle udsagn var anonymiseret. Referaterne indgik i den videre beslutningsproces omkring udarbejdelsen af den kollektive trafikplan for Aalborg, der blev endeligt vedtaget af Aalborg Byråd og NT's bestyrelse i marts 2003 og gennemføres ved køreplansskiftet i april 2004.

Rundbordsdiskussionen i Aars gennemførtes i november 2002. Den førte frem til en bred konsensus om, hvordan de trafikale problemer på Himmerlandsgade kan løses. Fra Teknisk Forvaltnings side var der på forhånd en forventning om, at de forskellige parter var uenige om, hvorvidt busserne kunne fjernes fra Himmerlandsgade og omlægges til andre gader, men det viste sig, at der var bred enighed om, at dette var en acceptabel mulighed. Det indebærer, at der er enighed om, at det er muligt at ombygge Himmerlandsgade på en måde, hvor hastigheden kan nedsættes og trafikikkerheden dermed forbedres. Aars Kommune fandt, at processen var nyttig, men det har dog ikke været muligt at få afsat penge på budgetforslaget for 2004 til en eventuel ombygning.

Perspektivering

Gennem interviews har man mulighed for at gå i dybden med komplekse problemstillinger, og undervejs i forløbet kan uddybes og afklares. Der bliver et "ping-pong" mellem parterne, som ikke opnås i de mere traditionelle måder, hvor borgerne inddrages. Svagheden ved fokusgruppeinterviews er den manglende repræsentativitet, men omvendt kan man jo heller ikke sige, at de traditionelle borgerinddragelsesmetoder nødvendigvis er repræsentative. Det er ofte de samme, der ytrer sig, uanset emne!

Her i efteråret skal vi anvende fokusgruppeinterviewformen i forbindelse med en organisationsanalyse hos Århus Sporveje, som er det eneste tilbageværende busselskab i Danmark, der endnu ikke har været udsat for konkurrence.

Rundbordsdiskussioner vil vi søge at anbefale rundt omkring i forbindelse med trafikprojekter, som vi involveres i. Vi finder, at formen mange gange kan være et godt supplement til den traditionelle offentlighedsprocedure, hvor processen mange gange sker uden egentlig dialog, idet forvaltningens udspil kommenteres af borgerne, hvorefter politisk beslutning sker.